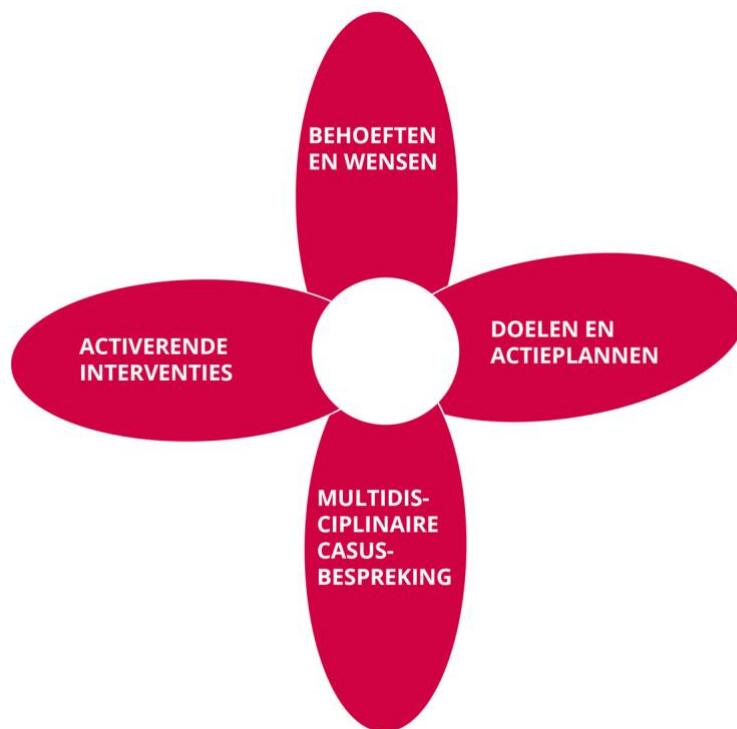

Toolbox

DENKEN IN MOGELIJKHEDEN BIJ DEMENTIE

TOOLBOX DENKEN IN MOGELIJKHEDEN BIJ DEMENTIE

POWERPOINTPRESENTATIES

1. Creatief achterhalen van behoeften en wensen
2. Coachen bij het stellen van doelen en het maken van actieplannen
3. Multidisciplinair zoeken naar mogelijkheden
4. Nut en noodzaak van activerende interventies

CASUISTIEK, CREATIEVE TECHNIKEN EN OVERIG MATERIAAL

- Casus Mulder en Casus Verhulst
- Casus De Jonge
- Casus de heer en mevrouw Van Dijk
- Creatieve technieken Toevalstreffers
- Creatieve technieken Omkering en Bono's hoeden
- Creatieve technieken Omkering en Regels breken
- Samenvatting Werkzame mechanismen van op koppels gerichte, activerende interventies

ONLINE MATERIALEN

Beslissen als samenspel: Een artikel waarin een model voor gezamenlijke besluitvorming voor casemanagers dementie wordt uitgelegd (Groen Van der Ven, 2017). Stap 1 uit dit model, 'de kwestie bespreken', geeft een aantal bruikbare voorbeeldvragen. Ook toont dit artikel, hoe de inventarisatie van behoeften in de context kan worden gezien.

www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/4ec9e283162a4d56a5a961fed723e7ba/beslissen-als-samenspel.pdf

Creatief denken bij dementie: Aansluitend bij het VitaDem project is een cursus Creatief denken bij dementie ontwikkeld. Dit is een cursus voor Hbo-studenten van tien bijeenkomsten die als keuzevak gegeven kan worden. In zes van de lessen wordt geoefend met creatieve technieken om passende interventies voor mensen met dementie te zoeken. De technieken zijn: Associatiespin, Omkering, Sprinter, Regels breken, Bono's hoeden en A-Z. Ook staan er zes casussen in die als oefenmateriaal gebruikt kunnen worden. (Netta van 't Leven, Jacomine de Lange, Kenniscentrum Zorginnovatie Hogeschool Rotterdam, 2018)

www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/2f3c2d2c2082420a9623551e2d60fe9d/cursus-creatief-denken-bij-dementie-2018.pdf

De technieken in de VitaDem cursus Creatief denken bij dementie zijn deels afkomstig uit **Minicursus creatief denken**, waarin nog meer technieken elk afzonderlijk worden uitgelegd.

http://s01.qind.nl/userfiles/354/File/KreaNova_MiniCursus_CreatiefDenken.pdf

Dementie op jonge leeftijd: Wanneer de symptomen van dementie voor het 65e levensjaar aanvangen, spreken we van dementie op jonge leeftijd. Op onderstaande websites is informatie te vinden voor professionals over dementie op jonge leeftijd. Ook over bijvoorbeeld voorzieningen specifiek voor jonge mensen met dementie.

[Kenniscentrum Dementie op Jonge leeftijd](#)

[Feiten op een rij](#)

[Zorgstandaard dementie: jonge mensen met dementie](#)

[Zorgtraject voor jonge mensen met dementie](#)

[Zorgstandaard-Dementie-op-Jonge-Leeftijd-2015](#)

www.alzheimer-nederland.nl/dementie/jongdementie

[Voorzieningen-voor-jonge-mensen-met-dementie](#)

Een goed leven met dementie: Uit VitaDem komt ook een zeer leesbaar boekje gericht op de mantelzorgers. Op bladzijde 6 en 7 komt het inventariseren van behoeften aan bod, op bladzijde 18 en 19 wordt specifiek ingegaan op de behoeften van de mantelzorgers. Een goed leven met dementie?! is een uitgave van Vilans en Kenniscentrum Zorginnovatie Hogeschool Rotterdam, 2018 Auteurs: Annemieke Hoogland, Netta van 't Leven, Hanny Groenewoud, Jacomine de Lange.

www.zorgvoorbeter.nl/zorgvoorbeter/media/documents/thema/dementie/een-goed-leven-met-dementie.pdf

Gesprekshulp Actief blijven met dementie: Binnen het Kenniscentrum Zorginnovatie van de Hogeschool Rotterdam is ook een gesprekshulp voor verwijzers ontwikkeld. Deze bevat concrete voorbeeldvragen om de behoefte aan activiteiten te inventariseren, zowel gericht aan de persoon met dementie als de mantelzorgers (bladzijde 3 t/m 5) en een notitieblad voor gestructureerde verslaglegging (bladzijde 6).

www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/d6a0931e8e184de3ae08833a2e816ed6/a4-brochure---gesprekshulp-activerende-interventies--v2-.pdf

Handleiding VitaDem: In de handleiding van VitaDem wordt op bladzijde 6 uitgelegd wat een behoefte inventarisatie is en hoe deze kan worden uitgevoerd (Stap 1). Stap 2 betreft doelen stellen. In Stap 3, pagina 8, wordt de case conference besproken, met de bijbehorende competenties en do's en don'ts. Auteurs: Hanny Groenewoud, Netta van 't Leven, Hajar Senhaji, Carola Döpp, Jacomine de Lange Uitgave: Kenniscentrum Zorginnovatie, Hogeschool Rotterdam, 2018

www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/66d328bedb21438390266f74728d41cb/handleiding_VitaDem.pdf Te downloaden op www.hr.nl/vitadem (Resultaten, Handleiding VitaDem, Stap 3 pag. 8 en werkbladen bij stap 3: 6, 7 en 8)

Handleiding VitaDem Werkbladen: De werkbladen behorend bij de VitaDem handleiding geven specifieke handreikingen voor het uitvoeren van de behoefte analyse. Werkblad 1.1. geeft tips over het samen of apart interviewen van persoon met dementie en mantelzorgers en over mogelijke vragen. Werkblad 1.2 beschrijft de '3 B's' en de '5 x waarom methode'. Werkblad 1.3 geeft een samenvatting van het proces van de behoefte inventarisatie, die bruikbaar is om het cliëntpaar te informeren. Werkblad 1.4 geeft een handreiking voor het gesprek specifiek met de mantelzorgers. Werkbladen 1.5 en 1.6 gaan in op het formuleren van vragen aan het cliëntpaar. Werkbladen 3.1 t/m 3.6 tonen een verslag voor het noteren en analyseren van de behoefte inventarisatie. Daarnaast zijn drie werkbladen beschikbaar bij stap 3: Werkblad 3.6: Handleiding case conference, Werkblad 3.7: Agenda case conference en Werkblad 8: Verslag case conference.

www.hr.nl/vitadem

Kenniscentrum Dementie op jonge leeftijd: Het Kenniscentrum Dementie op Jonge Leeftijd staat voor het bevorderen van de kwaliteit van leven van jonge mensen met dementie (<65 jaar) en hun naasten, door samen met zorgprofessionals te werken aan een excellent zorgaanbod en ondersteuningsaanbod. Hun website geeft veel informatie over dementie op jonge leeftijd, zowel voor mensen met dementie als zorgprofessionals.

www.kcdementieopjongeleeftijd.nl/wat-doen-we/downloads/

Leren met dementie: Op deze site worden verschillende vormen van leren voor mensen met dementie uitgelegd, en hoe je deze kunt toepassen bij mensen met dementie om betekenisvolle activiteiten uit te voeren. Er staan korte filmpjes bij.

www.zorgvoorbeter.nl/dementie/persoonsgerichte-zorg/leren

Motiverende gesprekstechnieken: Deze uitgave van Vilans (2013) gaat over motiverende gesprekstechnieken. De principes voor motiverende gespreksvoering worden besproken (bladzijde 4), welke houding aan te nemen tijdens motiverende gespreksvoering (bladzijde 5), tien basis gesprekstechnieken (bladzijde 6 t/m 8).

www.vilans.nl/docs/producten/Motiverende_gesprekstechnieken.pdf

Opnieuw geleerd oud gedaan: Op de website van Opnieuw geleerd, oud gedaan (Dirkse Anders Zorgen) vind je filmpjes waarin je ziet hoe mensen met dementie (weer opnieuw) activiteiten aanleren opnieuwgeleerdoudgedaan.nl. Daar vind je ook een deel met veel praktijkvoorbeelden uit het boekje: (op)nieuw geleerd, oud gedaan; over het lerend vermogen van mensen met dementie, van Dirkse R., Kessels, R., Hoogeveen, F. & Dixhoorn, I. van (2013 5de druk) Utrecht/Antwerpen: Kosmos

Persoonsgerichte zorg: Het afwegen van belangen kan worden besproken door in te gaan op ethische dilemma's. Op deze Zorg voor Beter website staan voorbeelden van dilemma's die zich specifiek voordoen bij dementie en hoe je daarmee om kunt gaan.

www.zorgvoorbeter.nl/dementie/persoonsgerichte-zorg/ethiek

Samen beslissen over doelen en actieplannen: een artikel over het ondersteunen door zorgverleners bij het stellen en bereiken van doelen, geschreven door Stephanie von Helden – Lenzen uit Ergotherapie Magazine, 2019, nummer 4, pagina 40-47. <https://docplayer.nl/167516945-Em-nr-ergotherapie-magazine-jaargang-47-augustus-2019.html>. Het bestand is in een pdf bijgevoegd.

SPANkracht-pakket: Speciaal voor thuiswonende jonge mensen met dementie en hun naasten heeft het Universitair Kennisnetwerk Ouderenzorg Nijmegen (UKON) van het Radboudumc een praktisch hulpmiddel ontwikkeld: het SPANkracht pakket. Het SPANkracht pakket bestaat uit een gids, met achtergrondinformatie over dementie op jonge leeftijd, en een werkboek waarmee jonge thuiswonende mensen met dementie samen met hun naaste en een zorgprofessional tot een zinvolle dagbesteding kunnen komen. Het SPANkracht pakket is verkrijgbaar via de website.

www.spankrachtbijdementie.nl

Technologie: kan een zinvolle bijdrage leveren voor mensen met dementie. Er wordt veel ontwikkeld. De website van Vilans geeft een overzicht, speciaal gericht op mensen met dementie. Leeuw, J. van der, & Cormelisse, L. Infographic Technologie bij dementie thuis. Utrecht: Vilans, 2019.

www.vilans.nl/vilans/media/documents/producten/infographic-technologie-dementie-thuis.pdf

Daarnaast is een inspiratiebox ontwikkeld, met legio mogelijkheden, gegroepeerd per categorie van dagelijkse activiteiten, zowel voor thuiswonende mensen, als voor instellingen.

Weegen, S. van der, Cornelisse, L., Sande, R. van der, Boshuizen, D., Redeker, I., Suijkerbuijk, S., Dijkhuizen, J. Utrecht: Vilans, 2018.

www.vilans.nl/vilans/media/documents/producten/inspiratiebox-technologie-in-de-langdurende-zorg.pdf

Nuttige websites zijn ook:

- Hulpmiddelenwijzer: www.hulpmiddelenwijzer.nl
- Keuzehulp: <http://www.fit-keuzehulp.nl/>
- Dementiewinkel: <https://www.dementie-winkel.nl/>
- Sensara, leefstijlmonitoring in huis: <https://sensara.eu/mantelzorgers>

Weekschema: Een wekschema kan helpen om overzicht te krijgen over wat de persoon met dementie zoal doet. Het bespreken van het wekschema geeft aanknopingspunten voor het inventariseren van behoeften en wensen. Een voorbeeld van een wekschema is te downloaden via www.spankrachtbijdementie.nl

‘Working mechanisms of dyadic, psychosocial, activating interventions for people with dementia and informal caregivers: a qualitative study.

www.dovepress.com/working-mechanisms-of-dyadic-psychosocial-activating-interventions-for-peer-reviewed-article-CIA. Een Nederlandse samenvatting van het artikel: **Werkzame mechanismen van op koppels gerichte, activerende interventies**, staat in de toolbox.

Wie is wie in de wijk? Vilans ontwikkelde een infographic met bijbehorende brochure over de verschillende spelers op het gebied van zorg en welzijn in de wijk. Deze brochure biedt inzicht in wie de belangrijkste professionals uit zorg en welzijn zijn die in een wijk werkzaam zijn in de ouderenzorg. Achterin zit een handige kaart waarop je zelf de lokale situatie kan invullen en de leemtes in je contacten kunt ontdekken. (Maat, J.W. van der, Poerstamper, M., Nanninga, K., Zwart-Olde, I., & Groen, B. de. Infographic Wie is wie in de wijk. Vilans, 2016.).

<https://www.vilans.nl/producten/infographic-wie-is-wie-in-de-wijk>

Zorgstandaard Dementie: De vernieuwde Zorgstandaard Dementie is de leidraad voor goede zorg en ondersteuning in alle domeinen voor mensen met dementie en hun mantelzorgers vanaf het niet-pluis gevoel tot en met stervensfase en nazorg. (Huijsman R, Boomstra R, Veerbeek M, Döpp C. 2020. Programma dementiezorg voor Elkaar)

www.dementiezorgvoorelkaar.nl/zorgstandaard-dementie-2020/

<https://zorgstandaarddementie.nl/specifieke-doelgroepen/jonge-mensen-met-dementie/>

Zorgstandaard dementie op jonge leeftijd: In de Zorgstandaard dementie op jonge leeftijd Kenniscentrum Dementie op jonge leeftijd uit 2015 staat op bladzijde 8 t/m 10 achtergrond over dementie op jonge leeftijd. Bladzijden 26, 27, 29 en 43 t/m 46 bieden aanknopingspunten voor de behoefteninventarisatie. Op bladzijde 28 wordt ingegaan op het verschillen in visie van de persoon met dementie zelf versus de mantelzorger. Daarnaast is een website ingericht over de Zorgstandaard Dementie specifiek voor jonge mensen met dementie.

www.kcdementieopjongeleeftheid.nl/wp-content/uploads/2018/05/Zorgstandaard-Dementie-op-Jonge-Leeftijd-2015.pdf

Samenvatting: een samenvatting van de Zorgstandaard dementie op jonge leeftijd

www.kcdementieopjongeleeftheid.nl/wp-content/uploads/2018/11/SAMENVATTING-zorgstandaard.pdf

BOEKEN

Meer kwaliteit van Leven, integratieve, persoonsgerichte dementiezorg: Het goed leesbare boek ‘Meer kwaliteit van Leven, integratieve, persoonsgerichte dementiezorg. Hs 7,8, 16. Van Dröes, Schols & Scheltens, 2015, Diagnosis Uitgevers, Leusden’ geeft veel informatie over de gevolgen van dementie, en wat we eraan kunnen doen, veelal gebaseerd op actueel wetenschappelijk onderzoek.

VIDEOS

5x waarom methode: Een video van 2 minuten dat het nut laat zien van de 5x waarom methode. Hoewel de video Amerikaans is, niet ondertiteld en over de juiste aanpak bij een aangetast herdenkingsbeeld gaat, illustreert deze heel helder de meerwaarde van de 5x waarom methode.
<https://hatrabbits.com/5x-waarom/>

Communiceren: Video's van Vilans met gesprekken in verschillende situaties tussen zorgprofessional en cliënt, zorgprofessional en naaste en zorgprofessionals onderling. Van elke situatie zijn twee video's: hoe het niet moet en hoe het wel moet.
www.zorgvoorbeter.nl/lesmateriaal/videos/communiceren

Iemand die langzaam verdwijnt (1997), een stukje uit de documentaire van youtube. Ben Schrage verzorgt al geruime tijd zijn vrouw Wil die de ziekte van Alzheimer heeft. De documentaire is een verslag over het dagelijkse leven van Ben en Wil. Zijn geduld en toewijding komen voortdurend in botsing met haar vergeetachtigheid, verwarring en onbegrip.
www.youtube.com/watch?v=CjxsR6lctks

Joke en Gerrit (kan besteld worden via <http://www.vanhemertproducties.nl/bestellen.htm>)

Opnieuw geleerd oud gedaan: Op de website van Opnieuw geleerd, oud gedaan (Dirkse Anders Zorgen) vind je filmpjes waarin je ziet hoe mensen met dementie (weer opnieuw) activiteiten aanleren opnieuwgeleerdoudgedaan.nl. Zie filmpje van Leen Sneeuw, D7, en Henk van Pagee, A1

GEBRUIKTE LITERATUUR

Bakker, C., de Vugt, M.E., van Vliet, D., Verhey, F., Pijnenburg, Y.A., Vernooij-Dassen, M.J.F.J., & Koopmans, R.T.C.M. (2014). The relationship between unmet care needs in young-onset dementia and the course of neuropsychiatric symptoms: a two year follow-up study. *International Psychogeriatrics*, 26(Special Issue 12):1991-2000.

Beerens HC, Zwakhalen SMG, Verbeek H, E S Tan F, Jolani S, Downs M, de Boer B, Ruwaard D, Hamers JPH. 2018. The relation between mood, activity, and interaction in long-term dementia care. *Aging & Mental Health*. 22(1):26-32. doi: 10.1080/13607863.2016.1227766.

Bennett S, Laver K, Vopigt-radloff S, Letts L, Clemson L, Graff M, Wiseman J, Gitlin L. 2019. Occupational therapy for people with dementia and their family caers provided at home: a systematic review and meta-analysis. *BMJ Open*, 9: doi: 10.1136/bmjopen-2018-026308

Beroepsvereniging Verpleegkundigen en Verzorgenden Nederland (V&VN). Expertisegebied dementieverpleegkundige, Utrecht, 2017.

Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW). Expertiseprofiel Casemanager Dementie Sociaal Werk Zorg, Utrecht, 2018.

Clare, L. An enablement approach to dementia care and prevention. International Federation on Aging Global Summit. Copenhagen Proceedings of the International Federation on Aging Global Summit, 2016.

Dröes, Schols & Scheltens. Meer kwaliteit van Leven, integratieve, persoonsgerichte dementiezorg..
Diagnosis Uitgevers, Leusden, 2015.

Groen- van der Ven, Leontine; Jan Jukema; Jacomine de Lange; Krista Coppoolse; Marijke
Span; Carolien Smits. Beslissen als samenspel: gezamenlijke besluitvorming bij dementie Denkbeeld,
februari 2017, 28-31

Han, A., Radel, J., McDowd, J.M., & Sabata, D. 2016. Perspectives of People with Dementia About
Meaningful Activities: A Synthesis. *Am J Alzheimers Dis Other Demen*:115-23.

Lange, J. de, Deusing, E, Asch, I. van, Peeters, J., Zwaanswijk, M., Pot, A.M., & Francke, A. Factors
facilitating dementia case management: results of online focus groups. *Dementia*, 2018, 17 (1):110-125.
E-pub: 2016 Feb 24. Pii:1471301216634959.

Sau-Fung Yu, D., Wai-chi Li, P., Zhang, F., Cheng, S., Kwan Ng, T., & Judge, K.S. (2019) The effects of a
dyadic strength-based empowerment program on the health outcomes of people with mild cognitive
impairment and their family caregivers: a randomized controlled trial. *Clinical Interventions in Aging*,
14:1705-1717.

Smit, D., Lange, J. de, Willemse, B., Twisk, J., & Pot, A.M. (2015). Activity involvement and quality of
life of people at different stages of dementia in long-term care facilities. *Aging & Mental Health*,
20(1), 100-109.

Smit, D., Lange, J. de, Willemse, B., & Pot, A.M. 2017. Predictors of activity involvement in
dementia care homes: a cross-sectional study. *BMC Geriatric*. 17: 175. doi: 10.1186/s12877-017-
0564-7

Van't Leven N, Lange J de, van der Ploeg ES, Pot AM. 2018. Working mechanisms of dyadic,
psychosocial, activating interventions for people with dementia and informal caregivers: a qualitative
study. *Clinical Interventions in Aging*. 13:1847-1857. doi: 10.2147/CIA.S160363 Open access.

Van Vliet D, Persoon A, Bakker C, Koopmans RCTM, de Vugt ME, Bielderma A, Gerritsen DL. 2017.
Feeling useful and engaged in daily life: exploring the experiences of people with young-onset
dementia. *Int Psychogeriatr*. 29(11):1889-1898. doi: 10.1017/S1041610217001314. Epub 2017 Jul 13.

Von Helden – Lenzen, S. 2019. Samen beslissen over doelen en actieplannen. *Ergotherapie Magazine*.
4: 40-47